

Språkreiser

– festskrift til Anne Golden på 70-årsdagen 14. juli 2020

Lars Anders Kulbrandstad og Guri Bordal Steien (red.)
Høgskolen i Innlandet

NOVUS FORLAG
OSLO – 2020

Utgitt med støtte fra Institutt for lingvistiske og nordiske studier og Senter for flerspråklighet (MultiLing), Universitetet i Oslo.

© Novus AS 2020.

ISBN 978-82-8390-042-2

Omslag: Ole Røsset

Omslagsillustrasjon: Tore R. Steien

Foto av Anne Golden (s. 2) er tatt av Guri Bordal Steien

Trykk: Lasertrykk.no

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Innhold

Inngang

Om jubilanten og festskriftet (Lars Anders Kulbrandstad og Guri Bordal Steien)	9
Til muttern (Johan Golden)	19

Andrespråksteori

Myths and Mysteries of Crosslinguistic Influence (Scott Jarvis)	23
Svenskans typologiska profil i backspegeln (Åke Viberg)	47
Andrespråklæring – med vinkling frå kognitiv lingvistikk (Helga Mannsåker, Ingvild Nistov og Marte Nordanger)	79

Norsk som andrespråk

Innramming av et forskningsfelt. Forskning om norsk som andrespråk i lys av et utvalg doktorgradsavhandlinger (Lise Iversen Kulbrandstad og Kari Tenfjord)	109
«... noen ganger sitter vi og diskuterer om skolen ...». Bruk av pseudokoordinering med positurverb i norsk som andrespråk (Ingebjørg Tonne)	135
Leksikalsk frekvensprofil i tekster på norsk som andrespråk: en evaluering og videreutvikling (Bård Uri Jensen)	153

Flerspråklighet i familier og samfunn

Digital storytelling: Multilingual parents' blogs and vlogs as narratives of family language policy (Elizabeth Lanza)	177

INNHold

Faces and spaces: Doing multilingual family life through digital screens (Åsa Palviainen)	193
Minoritetsspråk i Norge: brukere og bruk (Lars Anders Kulbrandstad)	209
«J'ai été endiglossisée par ma famille». Erfaringer med kreol, fransk og interlekt på Guadeloupe og Réunion før og nå (Guri Bordal Steien)	235
Flerspråklighet og andrespråk i utdanning	
Flerspråklighet i skolen: Forskningsstatus og data fra <i>Ta tempen på språket!</i> og <i>Rom for språk?</i> (Bente Ailin Svendsen, Else Ryen og Ingunn I. Ims)	259
Metaphors in high-stakes language exams (Susan Nacey)	287
«Jeg selv har aldri skrevet en klage»: Skriveopplæringen for voksne andrespråksinnlærere og konsekvenser av <i>Norskproven</i> (Marte Monsen)	309
Studier på et andetsprog – studenterstemmer bag andetsprogsbetegnelsen (Anne Holmen)	327
Å forhandle om stemme i akademisk diskurs. Akademisk andrespråksskriving blant studenter i kompletterende lærerutdanning (Ingri D. Jølbo)	343
Forfattere	357
Tabula Gratulatoria	362

Innramming av et forskningsfelt. Forskning om norsk som andrespråk i lys av et utvalg doktorgradsavhandlinger

Lise Iversen Kulbrandstad¹ og Kari Tenfjord²
¹Høgskolen i Innlandet, ²Universitetet i Bergen

Innledning

I 1980 leverte Anne Golden og Ellen Andenæs en felles hovedfagsoppgave i nordisk språk ved Universitetet i Oslo: *Norsk som fremmedspråk – en sammenliknende analyse av trekk ved skriftlig norsk hos arabiske, pakistanske og tyrkiske elever i Oslo-skolen* (Andenæs og Golden, 1980). Denne hovedfagsoppgaven regnes som det første forskningsbidraget til fagfeltet norsk som andrespråk. Analysen av elevtekster bygde på Corders «The significance of learner's error» (1967) og Selinkers «Interlanguage» (1972), som begge hører til de konstituerende tekstene i det internasjonale fagfeltet Second Language Acquisition (SLA), jf. f.eks. The Douglas Fir Group (2016). Tjuefem år etter at Andenæs og Golden leverte sin hovedfagsoppgave, gjorde Anne Golden og vi opp en forskningsstatus på den sjuende NORDAND-konferansen i Bergen. Analysen viste blant annet at det i perioden 1980 til 2005 var levert åtti arbeider på hovedfagsnivå og sytten doktorgradsavhandlinger som vi regnet til feltet norsk som andrespråk. Majoriteten av arbeidene var levert i perioden 1995 til 2005. Ut fra en tematisk analyse ble arbeidene gruppert i det som ble omtalt som tre utviklingslinjer: innlærerspråk, språk- og kulturkontakt og didaktikk (Golden, Kulbrandstad & Tenfjord, 2007). Disse tre tematiske områdene dokumenterte tydelig at den norske andrespråkforskningen hadde et bredere fokus enn den tradisjonelle internasjonale SLA-forskningen – som var opptatt av individuell utvikling av andrespråket i lys av kognitive teorier (Doughty & Long, 2003). Den norske forskningen inkluderte både undervisningskontekst, kulturmøtestudier og studier der norsk ble utforsket som del av en flerspråklig utvikling eller flerspråklig praksis. Innlærerspråklinja viste seg likevel å være den tematisk største. Andenæs og Goldens hovedfagsoppgave omhandlet med andre ord et kjernetema for perioden.

I 2020 runder fagfeltet førti år. Gjennom årene har norsk som andrespråk blitt stadig bedre utbygd som forskningsfelt med flere disputerte, flere professorer, større forskningsprosjekter på tvers av institusjoner, eget nasjonalt og nordisk tidskrift og nasjonal og nordisk konferanserekke. På den åttende NOA-konferansen i Oslo i 2018 var det over 60 som presenterte egen forskning. Forskningen har altså både et sett ytre rammer og en gruppe aktive forskere. Disse rammene, tidskriftene og konferansene, kan i høy grad sies å være forskerinitierte. Øvrige institusjonelle rammer rundt fagfeltet er mer uforutsigbare og relativt svake. Etter innføringen av *Kunnskapsløftet* i 2006 finnes for eksempel ikke norsk som andrespråk lenger som eget skolefag, slik de fleste andre humanistiske fagene gjør. I høyere utdanning kan fagområdet studeres som eget fag på bachelornivå, men ikke lenger på mastergradsnivå. Her inngår det som del av andre fag. På forskerutdanningsnivå dekkes fagområdet innenfor brede fakultetsbaserte program.

I denne artikkelen vil vi se ut over slike institusjonelle rammer og rette oppmerksomheten mot den faglige innrammingen av forskningsfeltet. Det vil vi gjøre ved å analysere et utvalg doktorgradsavhandlinger som på ulik vis belyser temaer om norsk som andrespråk. Doktorgradsavhandlingene er interessante i en slik sammenheng fordi det forventes at doktoranden posisjonerer seg i fagfeltet: «Avhandlingen skal bidra til å utvikle ny faglig kunnskap og ligge på et nivå som tilsier at den kan publiseres [...] som en del av fagets forskningsbaserte kunnskapsutvikling» (UHR, 2018, s. 7). Ut fra dette stiller vi følgende spørsmål: Hva kan et utvalg doktorgradsavhandlinger fortelle om trender i utforskningen av norsk som andrespråk, og om hvordan fagfeltet kan avgrenses? Og i lys av dette, hva slags type fagfelt er norsk som andrespråk? I utvalget av avhandlinger tar vi utgangspunkt i en bred tematisk inngang til feltet og vil ut fra de funn vi gjør ved å bruke den, diskutere brede og smalere avgrensinger.

Å ramme inn norsk andrespråksforskning

«Fag» kommer fra middelnedertysk «vak» med betydningen «innhengning, gjerde, avdelt rom» (Falk & Torp, 1903/1991). Ut fra dette etablerer Kjell-Arild Madssen (1999, s. 3) en rom-metafor som han bruker for å beskrive fagutvikling: «fag blir fag gjennom en innhegnings- eller innrammingsprosess, som over tid avgrenser et kunnskapsfelt, definerer et territorium». Et slikt territorium kjennetegnes ifølge Madssen av at det sjelden har skarpe grenser. Madssen er opptatt av skolefag, men fag brukes også om «vitenskapsgrein» (Hellevik, 1978/2009).

Norsk som andrespråk kan innrammes som fag på flere måter. Studiefaget ble etablert på begynnelsen av 1980-tallet før det var noe særlig fart på forskningen. Bakgrunnen var lærere som ønsket kompetanse om det å undervise i norsk for

ulike innvandrere- og flyktningegrupper. Som alt nevnt, kan fagområdet studeres som et eget fag på bachelornivå, men også på dette nivået kan det inngå som del av norsk- eller nordiskfaget, som andrespråkspedagogikk eller som del av flerkulturell pedagogikk. For studiefaget er det med andre ord vanskelig å definere et territorium med skarpe grenser, jf. Madssens formulering. Men selv om det er forskjeller i profil, finnes det kjernestoff på tvers av studietilbudene. Temaene andrespråkslæring, norsk/svensk i et komparativt perspektiv og flerspråklighet var for eksempel felles for studieplanene for de første 60 studiepoengene i faget ved universitetene i Oslo, Bergen, Stockholm og Göteborg i 2017 (Kulbrandstad & Ljung-Egeland, 2019).

Hva så med forskningsfaget? Som nevnt ble det internasjonale forskningsfeltet SLA lenge avgrenset til individuelt orientert kognitiv forskning. Den nordiske forskningen har imidlertid hele tiden rammet inn feltet annerledes (jf. Holmen, Kulbrandstad & Lindberg, 2006), og det er nettopp eksempel på en slik bred innramming vi finner i Golden, Kulbrandstad og Tenfjord (2007), heretter omtalt som 2007-studien eller -artikkelen. Når vi her snakker om at vi har en bred tematisk inngang til feltet, er det nettopp denne avgrensingen som er utgangspunktet. Vi har brukt den både når vi har søkt etter avhandlinger, og når vi har gruppert dem. Den lyder slik:

Fagområdet, slik vi avgrenser det, omfatter altså både kognitivt og sosio-kulturelt forankret forskning. Det omfatter både det å lære og det å bruke norsk – etter at man har begynt å lære et førstespråk og som del av en to- eller flerspråklig praksis. Utforskningen av språklæringen kan knyttes ikke bare til ulike læringsteorier, men også til språkssystembeskrivelser. Siden språk læres og brukes i bestemte kulturelle kontekster og i gitte situasjoner, blir også språkbruk, kultur- og dannelsingsaspekter og kontekstuelle faktorer vesentlige sider ved andrespråksforskningen. I og med at spørsmål knyttet til språklæring er så grunnleggende, blir undervisning en kontekst som krever særlig oppmerksomhet. (Golden, Kulbrandstad & Tenfjord, 2007, s. 6)

Språklæring står sentralt i den norske andrespråksforskningen, men forskningen rommer altså ikke bare det å lære norsk, men også det å bruke norsk i en situasjon der norsk ikke er førstespråket. I 2007-artikkelen var analysen av hovedfagsoppgaver og doktorgradsavhandlinger avgrenset til arbeider som var levert i *språkfag* ved norske universitet og høyskoler. I praksis betydde det blant annet at arbeidene enten var språkvitenskapelige, litteraturvitenskapelige eller fagdidaktiske. Avhandlinger levert innenfor pedagogikk eller psykologi ble ikke inkludert, men denne forskningen var likevel del av analysen av det bredere forskningsfeltet. Etter 2005 har den fagdidaktiske forskningen fått ulik institusjonell

plassering. Ved Universitetet i Bergen er den for eksempel integrert som del av nordiskfaget, mens den ved Universitetet i Oslo er tilknyttet lærerutdanningen ved Det utdanningsvitenskapelige fakultetet. I dag må vi derfor utvide søket etter fagdidaktiske arbeider utover språkfagene.

Fagdidaktisk forskning knytter tradisjonelt an til et skolefag. Når det gjelder andrespråkopplæring i skolen, legger denne opplæringens fagovergripende karakter andre rammer for forskningen siden undervisning ikke er samlet i et eget skolefag. Nybegynnere kan følge grunnleggende norsk, men de kan også få særskilt språkopplæring i norskfaget. Andrespråkopplæringen omfatter dessuten langt mer enn nybegynnere. Et kjennetegn er «å gi elevene de muntlige og skriftlige ferdighetene de trenger for å kunne følge fagundervisningen på sitt eget alderstrinn når den blir gitt på norsk», for å bruke formuleringene fra læreplanen i 1987 (M87, s. 188). Dette betyr at fagdidaktisk forskning i norsk som andrespråk ikke har samme forankring til ett skolefag som annen fagdidaktisk forskning, men må forholde seg til at opplæringen kan skje innenfor ulike faglige kontekster.

Norsk andrespråkforskning har vokst fram som følge av den moderne innvandringen til landet fra 1970-årene. Men det er også andre grupper i Norge som har andre førstespråk enn norsk, og norsk læres og brukes utenfor Norge. Et annet innrammingskriterium er med andre ord hvilke grupper innlærere og språkbrukere forskningen omhandler. I 2007-studien ble det brukt en relativt åpen definisjon: innlærere og språkbrukere som lærer og bruker norsk i og utenfor Norge. Selv om majoriteten av de analyserte arbeidene omhandlet den nyeste migrasjonen til Norge, var det også eksempel på studier av samisk og kvensk påvirkning på norsk og av norskamerikansk skjønnlitteratur og lærebøker. I utgangspunktet bruker også vi denne vide avgrensingen.

Konsekvensen av den relativt åpne innrammingen av fagfeltet som ble gjort i 2007-studien, og som vi vil legge til grunn for vår analyse, innebærer at feltet i utgangspunktet blir å forstå som et sammensatt forskningsfelt.

Inter-, trans-, eller pluridisiplinært felt?

Så langt har vi omtalt norsk som andrespråk som et fagfelt, men kunne det også representere en framvoksende disiplin? Kvernbekk og Jarning (2019) som analyserer pedagogikkfaget, beskriver to modeller for forholdet mellom en *disiplin* og et *felt*. For det første kan forholdet beskrives langs et kontinuum med dimensjonene «orden» og «identitet». Mens disiplin da plasseres i den ene enden som ordentlig, enhetlig og med en klar identitet, plasseres felt i den andre enden som fragmentert og mangfoldig og som det er vanskeligere å beskrive hva er. Den andre måten å forstå forholdet på er som et del-helhetsforhold der et felt består av ulike

underdisipliner. Da har et felt mer uklare grenser rett og slett fordi det er større og dekker mer.

Selve ordet «disiplin» er et homonym med betydningene «vitenskapsgrein» og «lydighet». Gasper (2010) spiller på det når han setter det hele på spissen og beskriver en disiplin som en organisert gruppe som disiplinerer sine medlemmer med straff og anerkjennelse som et ledd i det å skape aksept for disiplinen, dens begrep, kjerneinnhold og forskningstilnærming. I slike regimer ønskes ikke grensekryssing velkommen, men sees som trusler mot det å lykkes med å opprettholde det egne territoriet. Ulike måter å krysse grenser mellom ulike disipliner på er imidlertid ansett for å være en viktig forskningsstrategi for å utforske komplekse fenomen. Blant slike fenomen er nettopp det å lære et andrespråk. Utforsking av området krever ofte at det gjøres bruk av mer enn én disiplin, i praksis mer enn språkvitenskap, og slik sett har andrespråkforskningen blitt beskrevet med uttrykk som signaliserer grenseoverganger mellom disipliner. Tarone (2015, s. 451) karakteriserer den som forsker på andrespråk, som en grensekrysser som er: «willing to cross disciplinary borders in order to gain insight into the nature of whatever language issue at hand may be». Tarone er del av The Douglas Fir Group (2016) som presenterer et transdisiplinært rammeverk for SLA. De støtter seg til Halliday når de argumenterer for at forskningen bør være tematisk heller enn disiplinær i sin orientering (s. 24). Rammeverket omfatter både et mikro-, meso- og makronivå, fra individ via ulike fellesskap til ideologiske strukturer. Det er problemorientert og hever seg over etablerte disipliner for å utforske «real-world issues» (s. 20). Hawkins og Mori (2018) omtaler transdisiplinaritet som del av det de beskriver som en «trans-turn» i anvendt språkvitenskap. Enkelt personer som identifiserer seg som anvendte lingvister, representerer ofte samtidig ulike felt som de trekker veksler på i forskningen. Det fører til en rikdom i forskningstilnærminger, men gjør det samtidig vanskelig å identifisere hva som er felles, og hva som er nye eller konvensjonelle ideer på feltet (s. 7). Ifølge Gasper (2010, s. 62) betegner transdisiplinaritet en tilnærming som forstår, forbinder og overskrider ulike disipliner. «Pluridisiplinaritet» er en annen betegnelse som er brukt for å beskrive forskning som krever tilgang fra mer enn én disiplin, men hvor ulike disipliner brukes komplementært, uten at de nødvendigvis påvirker hverandre (Gasper, 2010, s. 62). Hofstetter (2012, s. 330) bruker pluridisiplinær som et overordnet begrep for inter- og transdisiplinaritet når hun beskriver «educational sciences». Hun argumenterer for at utforsking av områder som er sterkt knyttet til sosiale eller profesjonelle behov, som utdanningsvitenskapelig forskning, nettopp kjennetegnes av pluridisiplinaritet.

Hofstetter, Fontaine, Huitric og Picard (2014, s. 875) beskriver doktorgradsavhandlinger innenfor pluridisiplinære felt som spesielt egnet til å belyse forskningens dynamikk og potensial og til å beskrive hvordan disipliner endrer seg over tid. Selv om phd.-kandidater starter i en vel avgrenset disiplin, vil forskningsspørs-

målets karakter lett føre til at de skriver seg inn i en ny. I utvalget vi belyser, vil vi med andre ord kunne finne ph.d.-kandidater som i utgangspunktet oppfatter seg som andrespråksforskere og skriver seg inn i for eksempel test- eller skriveforskning, og ph.d.-kandidater som starter opp som litteraturvitere eller sosiolingvister, og skriver seg inn i andrespråksforskningen gjennom sitt temavalg.

Nylig er analyse av doktorgradsavhandlinger brukt for å gjøre opp forskningsstatus innenfor norsk engelskdidaktisk forskning (Rindal & Brevik, 2019) og nordisk førstespråksdidaktikk, (Holmberg et al., 2019). Vi kommer tilbake til disse i diskusjonen sammen med oppsummeringer av andrespråksforskning: Macaros (2010) tegning av andrespråksforskningens landskap basert på en analyse av fem tidsskrift i perioden 2002–2005, Lei og Lius (2018) analyse av forskningstrender i anvendt lingvistikk mellom 2005 og 2016 ved hjelp av en bibliometrisk analyse av 42 tidsskrift og Kulbrandstads (2012; 2015) analyser av norsk andrespråksforskning ved hjelp av konferansesammendrag og artikler i tidsskriftet *NOA*.

Metodisk framgangsmåte

For å finne fram til aktuelle avhandlinger har vi tatt utgangspunkt i den brede forståelsen av fagfeltet som vi har gjort rede for. Den omtales heretter som den vide definisjonen og tilsvarer avgrensingen i Golden, Kulbrandstad og Tenfjord (2007). For å lokalisere aktuelle avhandlinger som er forsvart til og med 2019, begynte vi med 2007-studien og artiklene i jubileumsnummeret av *NOA* i 2015 der ulike sider ved andrespråksforskningen oppsummeres. Videre har vi gått gjennom *Nordands* årlige oversikter over avhandlinger i nordisk andrespråks- og flerspråklighetsforskning, nettstedene til ti norske doktorgradsgivende institusjoner med oversikter over avlagte disputaser innenfor humanistiske og utdanningsvitenskapelige fag og i tillegg gjort søk i ORIA's doktorgradsavhandlingsbase. Vi har også kunnet supplere med vårt kjennskap til feltet.

Vi har lest sammendrag, forskningsspørsmål og orientert oss i selve avhandlingstekstens beskrivelse av teori og metode. Avhandlinger som vi har inkludert, har vi så plassert i ett av de tre tematiske områdene fra 2007-studien, som i den ble omtalt som utviklingslinjer: innlærerspråk, språk- og kulturkontakt og didaktikk. I grupperingen har vi brukt definisjonene fra 2007 og gjør nærmere rede for dem i gjennomgangen av hvert av de tre temaområdene.

Tema har altså vært et viktig kriterium for utvalgelse, men i løpet av arbeidet med klassifiseringen har vi også diskutert mulige tilleggskriterier. Kan vi regne noe som en avhandling om norsk som andrespråk dersom fagfeltets teorigrunnlag ikke er brukt, eller dersom det knapt vises til annen relevant norsk eller nordisk andrespråksforskning? For å utforske dette har vi sett nærmere på om doktoranden

i avhandlingsteksten plasserer seg i det norske andrespråksforskningsfeltet, og vi har gått gjennom litteraturlistene for å finne fram til teorigrunnlag og hvilke referanser til norsk og internasjonal andrespråksforskning som er brukt. Blant det vi har merket oss, er hvilke andre avhandlinger i feltet det vises til.

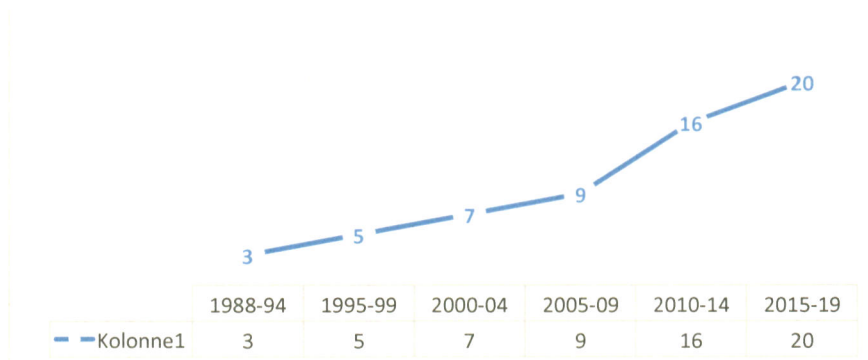
Oppsummert kan vi si at selv om vi kan sette opp noen kriterier, blir grensedragningen mellom hva som skal regnes som forskning i andrespråksfeltet og forskning i nærliggende felt til sjuende og sist skjønnsbasert. Å sette ord på hvordan vi utøver vårt skjønn, blir derfor en del av resultatgjennomgangen. Vi vil kommentere avhandlinger vi av ulike grunner mener befinner seg i et grenseland, men som vi likevel har valgt å inkludere i utvalget, først og fremst på grunn av tematisk relevans. Etter resultatgjennomgangen der denne vide avgrensingen av feltet er lagt til grunn, utforsker vi også hvordan fagfeltet fortøner seg om vi bruker en smalere definisjon.

Resultater

Innramming av feltet med en vid definisjon

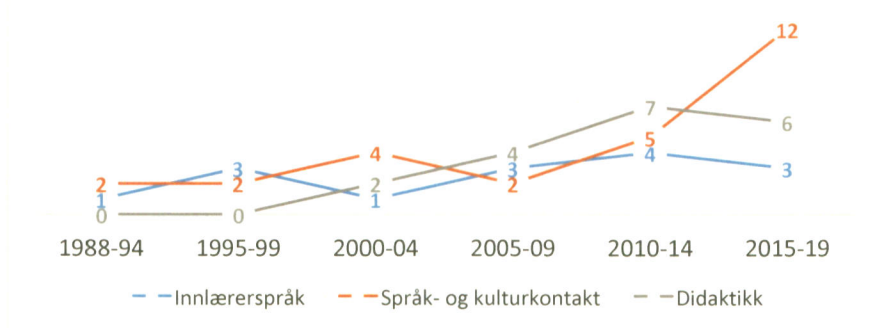
Med utgangspunkt i den vide definisjonen har vi funnet fram til 60 doktorgrads-avhandlinger mellom 1988 og 2019. Som det går fram av figur 1, er det en sterk vekst mot slutten av perioden. Hele 36 avhandlingene er levert det siste tiåret, og av disse igjen er 20 fra den siste femårsperioden. Det betyr at i perioden 2015–2019 ble det forsvart flere avhandlinger enn de 17 som ble forsvart i løpet av de tjuefem første årene i fagfeltets historie.

Figur 1. Utvikling i antall avhandlinger regnet til fagfeltet norsk som andrespråk avgrenset med en vid definisjon.

Figur 2 viser utvalget fordelt på de tre tematiske områdene. Her kan vi merke oss at når vi avgrenser oss til avhandlinger og ikke inkluderer hovedfags-/masteroppgaver, er ikke lenger innlærerspråk det største området, slik det var i 2007-studien. I alt 15 avhandlinger er regnet til temaområdet innlærerspråk, mens språk- og kulturkontakt rommer 26 og didaktikk 19. Både språk- og kulturkontakt og didaktikk har sterk vekst etter 2010. Anerkjennelsen av MultiLing ved Universitetet i Oslo som et senter for fremragende forskning med tilhørende finansiering, er én forklaring til veksten i avhandlinger som på ulik vis belyser flerspråklighetsproblematikk. Veksten i didaktiske avhandlinger kan blant annet forklares med at Kunnskapsdepartementet har styrket antallet stipendiatstillinger knyttet til lærerutdanning. Elleve av de nitten avhandlingene i dette temaområdet er levert innenfor språkfag, de øvrige innenfor det utdanningsvitenskapelige fagområdet.

Figur 2. Doktorgradsavhandlinger om norsk som andrespråk (vid definisjon) fordelt på perioder og tema-områder.

Blant de 60 avhandlingene er det flest monografier. I alt 26 (43 %) er skrevet på engelsk, og av disse er hele elleve fra den siste femårsperioden. Kandidatene er uteksaminert fra seks institusjoner. Kvinneandelen er svært høy. Hele 55 av avhandlingene er skrevet av kvinner.

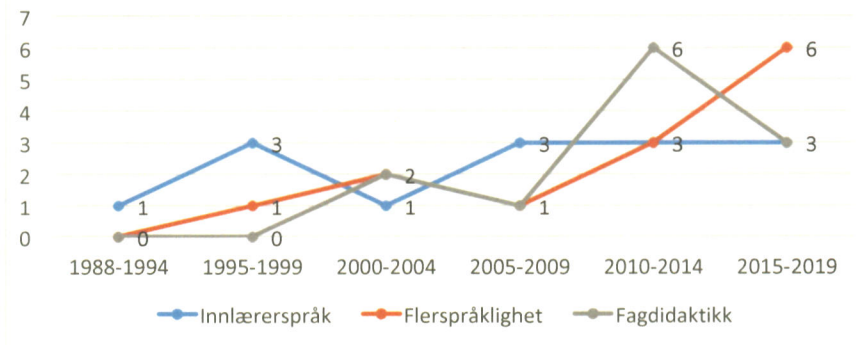
Avhandlingene som inngår i utvalget, er listet i et eget vedlegg og ikke i litteraturlista.

Innramming av feltet med en smalere definisjon

Gjennomgangen vi gjør seinere i artikkelen, illustrerer at det er flere av de 60 avhandlingene som befinner seg i et grenseland hvor det er grunn til å diskutere om de befinner seg innenfor eller utenfor det rommet som rammer inn norsk som andrespråk. Selv om det er den vide definisjonen som er utgangspunktet for stu-

dien, er en av hensiktene å diskutere grenser. Derfor vil vi også presentere resultatet av en analyse basert på en smalere definisjon. I den avgrensner vi oss til språkvitenskapelige og didaktiske avhandlinger som belyser læring og bruk av norsk som andrespråk eller som ett av språkene i en flerspråklig praksis hos individer som enten selv har innvandret til Norge etter 1970, eller har vokst opp i en familie med en slik bakgrunn. Ved å bruke en slik smalere definisjon finner vi at 39 av de 60 avhandlingene (65 %) vil tilhøre fagfeltet. Dette utvalget sorterer vi i temaområdene: innlærerspråk, flerspråklighet og fagdidaktikk. Den smalere definisjonen fører til størst endringer i språk- og kulturkontakt og didaktikk. Det er markert med mer presise betegnelser. I området «flerspråklighet» inngår også bruk av norsk i flerspråklige kontekster.

Figur 3. Doktorgradsavhandlinger om norsk som andrespråk avgrenset med en smalere definisjon, fordelt på perioder og tema.

I utvalget basert på den smalere definisjonen er de tre tematiske områdene mer jevnstore. 14 avhandlinger er plassert i innlærerspråk, flerspråklighetsområdet har 13 og fagdidaktikk 12. Også i dette utvalget er det flerspråklighet og fagdidaktikk som vokser mest etter 2010.

I den følgende gjennomgangen av de tre tematiske områdene tar vi den vide avgrensingen av fagfeltet som utgangspunkt og beskriver områdene ut fra hvilke av de 60 avhandlingene vi har plassert i hvert av de tre områdene. De to tematiske områdene som har fått nye betegnelser ved bruk av den smalere definisjonen, har begge betegnelsene i tittelen. Det markerer at vi avslutter gjennomgangen av hvert område med en oppsummering av hvilke avhandlinger som faller utenfor en innramming av feltet når vi legger den smalere definisjonen til grunn.

Innlærerspråk

I 2007-artikkelen ble analysen av hovedfagsoppgavene i innlærerspråklinja oppsummert i form av en prototypisk oppgave. En slik omhandlet en syntaktisk analyse av innlærerspråk basert på tekster skrevet av voksne innvandrere, et materiale som oftest var innsamlet av hovedfagsstudenten selv. Et annet kjennetegn var at Corder (1967) og Selinker (1972) inngikk i teorigrunnet. For doktorgradsavhandlingene var det ikke mulig å lage en tilsvarende beskrivelse. Både tematisk og metodisk var de for ulike. De dekket både skriftlig og muntlig språk og flere språknivåer.

Blant de 15 avhandlingene som vi ved hjelp av den vide definisjonen har regnet til temaområdet i den foreliggende studien, er sju studier av innlærerspråk som står i tradisjonen etter Corder og Selinker, tre er skrevet innenfor det generative paradigmet, mens de siste fem fordeler seg på ulike temaer og tradisjoner.

Kari Tenfjord (1997), Ingvild Nistov (2001), Ann-Kristin Gujord (2013), Marte Nordanger (2017) og Silje Ragnhildstveit (2017) har alle skrevet avhandlinger i det vi kan kalle mellomspråkstradisjonen. Tilnærmingen kan karakteriseres som funksjonalistisk med oppmerksomhet rettet mot språk i bruk, en bruksbasert tilnærming (jf. for eksempel Ellis og Wulff, 2015). Et fellestrekk er at innlærerspråk utforskes i lys av teorier om transfer fra førstespråket, og at avhandlingene bygger på hverandre i den forstand at de seinere avhandlingene viser til de tidligere. Gujord, Nordanger og Ragnhildstveits avhandlinger har vært tilknyttet det forskningsrådsfinansierte prosjektet *ASKeladden – morsmålstransfer i norsk innlærerspråk – ei korpusbasert tilnærming*, ledet av Kari Tenfjord og Anne Golden. Oliwia Szymańska (2010) og Marta Janiks (2016) avhandlinger er også skrevet som del av dette prosjektet. Derfor er de inkludert i utvalget, selv om de formelt sett er levert ved et polsk universitet.

Tenfjords studie omhandler grammatikalisering av fortidsreferanse og perfektum i mellomspråkutvikling til fire unge vietnamesiske innlærere over en seksårsperiode. Analysen av samtaledata er basert på Givóns teori der grammatiske fenomener forstås i lys av hvordan de brukes i kommunikative situasjoner. Nistov bruker skrevne gjenfortellinger for å tematisere andrespråkstilegnelse på tekstnivå til tre ungdommer med skolebakgrunn fra Tyrkia og kort botid i Norge. Nordangers avhandling skriver seg inn i samme linje. Her er det utvikling i bruk av bestemthet på norsk i voksne innlæreres skriftlige gjenfortellinger som er i fokus. Sju har russisk som førstespråk og fire engelsk. Szymańska, Gujord, Janik og Ragnhildstveit bruker data fra *ASK – Norsk andrespråkkorpus* (Tenfjord, Hagen & Johansen, 2009). Gujord studerer fortidsmarkering i tekster skrevet av vietnamesiske og somaliske innlærere, mens Ragnhildstveit bruker tekster fra voksne med tysk, engelsk, nederlandsk, spansk og vietnamesisk som førstespråk til å analysere genus. Norsken til innlærere med polsk som førstespråk er studert av Szymańska (uttrykk for konseptuell transfer av preposisjoner) og Janik (kongruens i adjektivbøying).

En annen tilnærming til utforskning av innlærerspråk er den som skjer ved

hjelp av et generativt rammeverk. Det gjelder avhandlingene til Marit Helene Kløve (1997), Fufen Jin (2007) og Guro Busterud (2014). Av særlig interesse for den generative andrespråksforskningen er studier av såkalt innfødtlik språkkompetanse med utgangspunkt i Chomskys skille mellom kompetanse og performanse og teorien om en kritisk periode for språkkinnlæring. Det samles gjerne inn eksperimentelle data og oftest av voksne med relativt høy kompetanse i andrespråket. Kløve studerer syllabifisering hos voksne med kantonesisk morsmål, Jin utforsker morfosyntaktisk kompetanse hos voksne med kinesisk, engelsk og italiensk/spansk som førstespråk, mens Busterud gjennomfører eksperiment om bruk av den norske anaforen «seg» med voksne med engelsk, russisk og kinesisk førstespråksbakgrunn. I Jin og Busteruds studier er det ingen henvisninger til Corder og Selinkers klassiske arbeider eller til de øvrige norske avhandlingene innenfor temaområdet, men til relevant internasjonal, generativ andrespråkslitteratur.

To avhandlingene er konsentrert om fonologiske eller fonetiske spørsmål. Kløves studie er alt nevnt. Snefrid Holm (2008) utforsker persepsjon av utenlandsk aksent. Hun bygger et korpus der voksne velutdannede første- og andrespråksbrukere av norsk leser setninger, og bruker det i et eksperiment der opplevelsen av grad av utenlandsk aksent utforskes. Holm posisjonerer seg ikke i andrespråksfeltet, men henviser til relevant tidligere andrespråksforskning.

Mens avhandlingene vi har sett på så langt, er opptatt av grammatiske strukturer, studerer Anne Golden (2005) ordforråd. Hun gjennomfører en kvantitativ studie der forståelsen av metaforiske ord og uttrykk i et utvalg elever med andre førstespråk enn norsk og et utvalg ungdommer med norsk som førstespråk sammenliknes. Avhandlingen er tydelig posisjonert som andrespråksforskning med oppmerksomhet rettet mot hvordan studiet av elevenes forståelse kan si noe om elevenes språkferdigheter på andrespråket på et gitt tidspunkt. Bjørg Svanes' (1991) avhandling er den første vi regner til temaområdet. Studien er basert på rapportert språkbruk fra en gruppe internasjonale studenters utfylling av spørreskjema om ulike måter å realisere språkhandlinger på.

Som Golden utforsker også Lise Iversen Kulbrandstad (1996) forståelse, i hennes tilfelle tekstforståelse, som ledd i analysen av innvandrerelevens andrespråk. I en delstudie brukes mellomspråksteori til å forklare avvik i høytlesing. Mens Kulbrandstad tydelig plasserer seg i norsk andrespråksforskning, skriver Jannicke Karlsen (2014) en avhandling om minoritetsspråklige barns leseutvikling fra et spesialpedagogisk ståsted. Hennes primære interesse ligger i å utforske betydningen til et utvalg bakgrunnsfaktorer. Avhandling befinner seg i et grensefelt, men er et eksempel på at en doktorand med ståsted i en disiplin (spesialpedagogikk) via sitt temavalg beveger seg inn mot et annet felt. En artikkel som inngår i avhandlingen, omhandler språkbruksmønstre i familier og kunne slik sett høre hjemme innenfor språk- og kulturkontakt.

Blant de femten avhandlingene i temaområdet er det elleve som direkte posisjonerer seg i norsk andrespråksforskning, to bygger på internasjonal generativ forskning og én gjør bruk av faglitteratur fra norsk som andrespråk uten å posisjonere seg. Forskning innenfor temaområdet har hatt et jevnt tilsig av doktorgradskandidater gjennom hele perioden. Tematikken har også vært sentral både i NOA-tidsskriftet og på NOA-konferansene (Kulbrandstad, 2015; 2012). Studier av innlærerspråk er en kjerne i andrespråksforskningen, og den eneste av de 15 studiene som faller utenfor når vi legger den smale definisjonen til grunn, er Karlsens spesialpedagogiske avhandling.

Språk- og kulturkontakt – Flerspråklighet

I 2007-artikkelen (s. 23–24) inngikk følgende temaer i språk- og kulturkontaktlinja: møter mellom språk og kulturer, språkbruk og språkvalg og ulike temaer knyttet til to- eller flerspråklighetssituasjoner der norsk er ett av språkene. Som alt nevnt, har avhandlinger innenfor dette temaområdet økt sterkt i omfang og utgjør den største gruppa i utvalget på 60. Særlig sterk viser økningen seg å være i studier om flerspråklighet, jf. også dobbelbetegnelsen i tittelen. Den språkvitenskapelige forskningen i området er ofte sosiolingvistisk, men det finnes også eksempler på litteratur- og lærebokstudier som omhandler kulturmøter (Kongslien, 1988; Hvenekilde, 1992). Blant de nyere studiene har vi funnet to litteraturvitenskapelige: Anniken Myhr (2015) analyserer identitetsspørsmål i lys av skjønnlitteratur fra ulike språkområder, mens Anne Karin Kleveland (2017) tematiserer bruk av spansk og flerspråklighet i Kjartan Fløgstads forfatterskap.

Når vi ser alle avhandlingene i denne gruppa under ett, er det språkvitenskapelige studier av to- eller flerspråklighet som dominerer. Disse studiene har mange innganger, blant annet behandler en stor gruppe kodeveksling eller andre måter å samhandle på der norsk og ett eller flere andre språk inngår. Tale Guldal (1997) studerer kodeveksling mellom engelsk og norsk i arrangert rollelek blant fire- og femåringer, mens Carola Kleeman (2015) studerer hvordan tospråklige barn i en samisk barnehage bruker språk for å organisere fri rollelek. Den språklige samhandlingen er også sentral for Bente Ailin Svendsen (2004) og for Finn Aarsæther (2004) som studerer skoleelever med henholdsvis filippinsk-norsk og pakistansk-norsk bakgrunn. Disse fire avhandlingene viser alle til Elizabeth Lanzas avhandling fra Georgetown University i 1990: *Language mixing in infant bilingualism. A sociolinguistic perspective*. Andre fellestrekk er at de bruker kodevekslingsteorier fra Auer, Myer-Scotton og Poplack, og at de seinere avhandlingene viser til én eller flere av de tidligere. Myer-Scotton og Poplack inngår også i teoritilfanget til Brita Riksems (2018) avhandling om kodeveksling i amerikanorsk.

Noen av studiene om flerspråklighet og språkkontakt har førstespråk som det primære forskningstemaet, men inkluderer analyse av hvordan norsk virker inn på

eller samspiller med førstespråket. Derfor er de inkludert i den vide forståelsen av fagfeltet. Hanne Skaaden (1999) studerer det hun omtaler som kreativ påvirkning fra norsk i voksne innvandreres serbisk eller kroatisk. Emel Türkers (2000) utgangspunkt er studier av kodeveksling mellom tyrkisk og norsk, men hun studerer også språkstrukturelle trekk og tar opp diskusjonen om språkskifte. Pia Lanes (2006) avhandling dreier seg blant annet om norske innslag i kvensk.

Sosiolingvistiske studier av unges språklige praksiser i flerspråklige miljøer finnes både fra storby og fra Finnmark. Toril Opsahl (2010) studerer nye språktrekk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo, mens Nils Dannemark (2010) studerer språktrekk fra samisk i norsken til unge i Kautokeino. Hilde Sollids (2003) avhandling behandler språket i Nordreisa i Troms etter at bygda gikk over fra å snakke kvensk til norsk.

Flerspråklig praksiser der det inngår tolking, er studert i rettssaler av Anna Birgitta Nilsen (2005) og i samtaler mellom barnevernsarbeidere og unge enslige asylsøkere av Irmelin Kjelaas (2016). Kamilla Kraft (2017) studerer flerspråklighet og kommunikasjon i bygg- og anleggsarbeid der migranter og andre arbeidstakere ikke har felles språk, mens Veronica Pajaro (2018) analyserer intervjuer med jobb-søkende leger med flerspråklig bakgrunn.

Også andre innganger til å studere det framvoksende flerspråklige samfunnet har vært utforsket, blant annet språkideologiske. Maimu Berezkina (2017) analyserer flerspråklig informasjon på statlige nettsider, mens Florian Hiss (2012) blant annet utforsker språkbruk i diskusjonene omkring Tromsø som en samisk by. Jarmila Bubikova-Moan (2017) tar utgangspunkt i tospråklige barnehagebarns situasjon og foretar en diskursanalyse av omtale av flerspråklighet i utdanningspolitiske dokumenter samt en intervjustudie blant tospråklige foreldre. Avhandlingen kunne alternativt vært regnet som didaktisk.

Flerspråkliges syn på egen og andres språkbruk og språklæring har også vært avhandlingstema. Ove Bergersen (2012) analyserer polske voksne arbeidsmigranternes framstilling av språklæring, mens Maria Obojska (2019) har analysert det hun kaller metaspråklige samtaler med polsk-norske ungdommer om nåværende og framtidig bruk av polsk og norsk. Helen Fulland (2016) har intervjuet minoritetsspråklige femteklassinger med familiebakgrunn fra Pakistan og Tyrkia om hvordan de oppfatter det å være tospråklig. En helt annen inngang har Anna Wolleb (2015) som via et eksperiment sammenlikner tospråklige engelsk-norske barn med ettspråklige norske i hvordan de løser priming-oppgaver, dvs. oppgaver der man utforsker tendensen til å bruke setninger i den formen man akkurat har hørt dem.

Den voksende aktiviteten innenfor denne delen av fagområdet skyldes flere forhold. Som nevnt er opprettelsen av MultiLing en viktig faktor. Men samtidig har den flerspråklige vendingen inspirert forskning i flere miljøer. Sosiolingvistisk

utforskning av ungdomsspråk og bruk av andre språk enn norsk i Norge har også hatt en oppsving. I 2007 ble det etablert et eget nordisk forskernettverk *MultiNord* om språk i heterogene bysamfunn (Quist & Svendsen, 2015). Tidsskriftet *Nordand* hadde et temanummer om språklig variasjon i flerspråklige kontekster i 2008, og i 2011 hadde *NOA* et temanummer om den langvarige kontakten mellom norsk og finsk-ugriske språk i Norge. Mens mange av forskerne innenfor temaområdet innlærerspråk, som nevnt, er aktive bidragsyttere på NOA-konferansene, er innlegg fra språk- og kulturkontakt mindre synlig (Kulbrandstad, 2012). Blant de avhandlingene vi her har regnet til området, er det flere som neppe selv vil velge å plassere avhandlingen innenfor norsk som andrespråk (se f.eks. Opsahl, 2011). Eller for å si det motsatt, det er få avhandlinger der forfatteren eksplisitt plasserer seg innenfor norsk andrespråksforskning. Men mange gjør bruk av resultater fra denne forskningen, og mange viser til tidligere avhandlinger innenfor temaområdet. Bergersen refererer for eksempel til Svendsens og Aarsæthers avhandlinger, og Aarsæther viser til Guldal, Skaaden, Sollid og Türker.

Når en smalere definisjon legges til grunn for utvalg av avhandlinger, er det altså innenfor dette tema-området at flest avhandlinger faller utenfor. Siden den smale definisjonen er konsentrert om innvandreres norsk, utgår studier av norsk-amerikanere (Kongslien, Hvenekilde, Riksem), av urfolk og minoriteter (Sollid, Lane, Dannemark, Hiss, Kleeman). Dessuten utgår studier av flerspråklighet med base i et annet språk enn norsk (Skaaden, Türker), litteraturvitenskapelige studier (Myrh, Kleveland) og dessuten studier av flerspråklige nettsider (Berezkina). Det vil si halvparten av de 26 avhandlingene.

Didaktikk – fagdidaktikk

Studiene som ble plassert i den didaktiske linja i 2007-studien, var arbeider fra språkfag som utforsket «andrespråksundervisningens mål og innhold, begrunnelser, betingelser og praksiser, inklusiv vurdering og testing» (s. 25). Bare to doktorgradsavhandlinger hørte hit: Hvistendahl (2000) og Carlsen (2003). Disse to avhandlingenes temaer, henholdsvis litterær resepsjon og vurdering og testing, gjenfinner vi i de seinere arbeidene.

Rita Hvistendahl studerer fire minoritetsspråklige elever i videregående opplæring og deres arbeid med norsk litteratur 1860–1900. Hun er selv forskende lærer og bruker en dramapedagogisk arbeidsmåte som en del av datainnsamlingen. Portrettene av elevene som lesere ses i lys av undervisningen, men også som ledd i deres sosialiseringsprosesser. Anne Skaret (2011) og Elisabeth Ellingsen (2013) har også bidratt med litterære resepsjonsstudier. Skaret intervjuer fem- og åtteåringer med majoritets- og minoritetsbakgrunn som leser bildebøker der kultur møter tematiseres. Elisabeth Ellingsens prosjekt er å studere skriftlige oppgavesvar til to ulike grupper internasjonale universitetsstudenter som arbeider med Henrik

Ibsens *Et dukkehjem*. Hun er, som Hvistendahl, forskende lærer og prøver ut undervisningsopplegg. Felles for alle disse tre litterære resepsjonsstudiene er at de gjør bruk av kvalitative metoder. Teoretisk er det et fellespunkt at alle viser til McCormicks arbeider, blant annet *The culture of reading and the teaching of English* fra 1994 og til Wolfgang Ibers teorier. Skarets ene delstudie er en litterær analyse av kulturmøter. Denne hører hjemme i språk- og kulturkontakt.

Sylvi Penne (2006) og Dag Skarstein (2013) har begge skrevet litteraturdidaktiske avhandlinger om arbeid med litteratur i norskfaget på henholdsvis ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Begge inkluderer intervjuer med elever med minoritetspråklig bakgrunn, men uten at deres språklige bakgrunn eller minoritetsbakgrunn blir tematisert. Faglitteratur fra andrespråksforskning blir vist til kun i beskjedne grad, så slik sett er avhandlingene avgjort i et grenseland. Men leseportrettene som tegnes av minoritets elever som deltar i norskfagets litteraturundervisning, er relevant også for andrespråksdidaktikken.

En annen gruppe didaktiske avhandlinger er dem som dreier seg om vurdering eller testing. Cecilie Carlsen (2003) studerer bedømming av en muntlig deloppgave på Norsk språkprøve. Mens Carlsen utformer et kvasiekperiment som analyseres kvantitativt ved hjelp av teori om test og kommunikativ kompetanse, gjennomfører Gunhild Tveit Randen (2013) en kvalitativ studie av ulike måter å vurdere tospråklige skolebegynneres språk på. Avhandlingen bygger på teorier om test, innlærerspråk og sosiokulturelle læringsteorier. Også Marte Monsen (2014) gjennomfører en kvalitativ studie. Hennes primære interesse er læreres bruk av leseprøver. Hun analyserer hvordan lærerteam på to ungdomsskoler oppfatter og reflekterer over de ulike typene leseprøver som deres språklig heterogene elevgrupper møter. For Monsen står ikke bare testteori og teorier om andrespråklesing sentralt. Hun bygger også på teorier om læreroppfatninger (teacher cognition). Et felles teorigrunnlag i alle de tre avhandlingene er Bachman og Palmers arbeider, blant annet *Language testing in practice* fra 1996. Ingri Jølbos (2015) avhandling berører også vurdering. Hun foretar en etnografisk klasseromsstudie der en gruppe unge somalierer følges gjennom et skoleår. Et utgangspunkt er tekster som brukes til å sette karakter i norskfaget. Jølbo er blant annet opptatt av hva det innebærer å skrive på en måte «som blir gjenkjent i den norske tekstkulturen» (s. 17). Analysen bygger på teorier om andrespråksskriving og sosiokulturelle teorier om identitet, stemme og aktørskap som del av meningssskapingprosessen.

To studier om testing er tematisk relevante, men i et grenseland. De gjør bruk av tospråklighetslitteratur, men ikke av andrespråksforskning, og de bruker testteori fra andre tradisjoner enn språkfagene som undervisningsfag. Monica Norvik Knophs avhandling (2015) handler om testing av og terapi for flerspråklige afasirammede, mens Pernille Hansens (2017) studie av ett- og tospråklige barns leksikon blant annet handler om utprøving av ulike måter å vurdere ordforråd på.

Forskning med utgangspunkt i barnehagen som språklæringsarena er et relativt nytt didaktisk temaområde som har kommet sterkt det siste tiåret. Alstad (2013), Pesch (2018) og Olsen (2018) har skrevet avhandlinger innenfor temaet. I tillegg har vi alt nevnt Kleemans avhandling om rollelek og Bubikova-Moans diskursanalyse. Gunhild Tomter Alstads avhandling er en kasusstudie av tre barnehagelæreres andrespråksdidaktiske praksiser. Med det forstår hun hvordan syn på andrespråkslæring og på flerspråklighet kommer til uttrykk gjennom lærernes praksiser i barnehagen. Situasjonene som velges ut og analyseres, er situasjoner barnehagelærerne selv beskriver som gode språklæringssituasjoner. Anja Pesch ser i sin avhandling nærmere på det å skape rom for flerspråklighet. Hun bruker et komparativt perspektiv idet hun sammenlikner norske og tyske barnehagelærere og foreldres syn på flerspråklighet. Torild Marie Olsens grep er å studere barnehagen som språklæringsarena i lys av en interaksjonsanalyse der en femårings dialog med personalet i frileksituasjoner innen- og utendørs spiller en sentral rolle.

Veslemøy Rydlands (2007) tema er hvordan uformelle samtaler barn imellom kan støtte innlæringen av andrespråket til en gruppe tyrkiske barn i norsk barnehage og skole. Blant annet utforskes betydning av å herme etter andre som del av leken. Rydland er opptatt av sammenhengen mellom barnas muntlige ferdigheter på norsk og ulike former for deltakelse i samtalsituasjoner. Dataene analyseres kvantitativt med noen kvalitative dypdykk. Avhandlingen er levert i pedagogikk og befinner seg således i et grenseland for avgrensingene vi har gjort i denne studien. I avhandlingen brukes internasjonal faglitteratur om andrespråk, men det henvises knapt til norsk andrespråksforskning.

Analyser av klasseromssamtaler i grunnskolen er tema for Pastoor (2008) og Myklebust (2018). Lutine de Wal Pastoor følger en tredjeklasse og deres lærer gjennom et skoleår. Hennes data er klasseromsdialog i ulike fag som utforskes i lys av elevenes muligheter for deltakelse, engasjement og læring. Randi Myklebust setter samtaler elever imellom i gruppearbeid i samfunnsfag på dagsordenen. Hun følger flere grupper sjuendeklassinger som er språklig heterogent sammensatt for å studere det muntlige samspillet betydning for læring, blant annet ser hun på i hvilken grad elevene bruker faglige ord i sine samtaler.

I Jorun Høiers (2007) avhandling brukes en analyse av tospråklige samisk-norske elevers lesekompetanse som utgangspunkt for et aksjonsforskningsprosjekt der forskeren i samarbeid med skole og hjem utforsker samarbeid som kan styrke elevenes lesekompetanse i lys av utvikling av funksjonell tospråklighet i norsk og samisk.

Joke Dewildes avhandling (2013) er en kasusstudie av tospråklige lærere i deres rolle som morsmåls lærere, en lærerrolle som kjennetegnes av deltakelse på mange ulike arenaer. I datainnsamlingen brukes derfor en skyggeteknikk der fors-

keren følger lærerne. Dewilde plasserer selv avhandlingen innenfor den internasjonale forskningen om tospråklighet, men i den norske konteksten ser hun studien i sammenheng med den vide norske definisjonen av andrespråksforskning som inkluderer to- og flerspråklighetsperspektiver.

I alt nitten avhandlingene er altså regnet til det didaktiske temaområdet. Det forskningsmessige utgangspunktet varierer. Carlsen, Alstad, Randen, Knoph, Jølbo, Olsen og Hansen leverer innenfor språkvitenskap. For øvrig er de didaktiske arbeidene levert innenfor litteraturvitenskap (Hvistendahl, Skaret, Ellingsen, Skarstein), psykologi (Pastoor) og utdanningsvitenskap (Penne, Rydland, Høier, Dewilde, Monsen, Myklebust og Pesch). Avhandlingene utforsker ulike sider av didaktikken. Elleve av de nitten refererer til ett eller flere verk av Jim Cummins. *Language, power and pedagogy* fra 2000 er det vanligste. Et annet fellestrekk er at det først og fremst dreier seg om kvalitative studier. Flere bruker sosiokulturell læringsteori.

I den smalere avgrensingen av fagfeltet trer det fagdidaktiske tydeligere fram. Det vil si at de didaktiske avhandlingene har en tydeligere tilknytning til andrespråksopplæring. Avhandlingene vi ovenfor har beskrevet som å være i et grenseland, faller dermed utenfor (Penne, Skarstein, Rydland, Knoph, Hansen). I tillegg faller studier som omhandler urfolk og minoriteter utenfor (Høier, Pesch).

Diskusjon

Trender i norsk andrespråksforskning

Tematisk viser analysen noen tydelige trender, enten vi baserer oss på en vid eller en smal avgrensing av fagfeltet. Mens utforskning av innlærerspråk fortsatt står sentralt, har denne forskningen ikke hatt samme vekst som forskning innenfor språk- og kulturkontakt og didaktikk. Som vi har vært inne på, kan en del av forklaringen være at det ikke har vært like mange tilgjengelige stipendiatstillinger på innlærerspråk som innenfor de to øvrige tema-områdene. Særlig sterk har veksten vært i utforskning av flerspråklighet. Dette forklarer oppsvinget i temaområdet språk- og kulturkontakt, men flerspråklighet er også en viktig dimensjon i de to andre temaområdene. Det viser interessen for transfer i studier av innlærerspråk og den økende interessen for flerspråklighet i de didaktiske avhandlingene. En annen trend analysen dokumenterer, er økt bruk av korpus i studier av innlærerspråk, noe som blant annet har gjort bruk av avanserte statistiske metoder mulig. I løpet av den analyserte perioden ser vi også en styrket interesse for de yngste barna. Hele sju avhandlingene har siden 2010 omhandlet barn i barnehagealder. Dette kan dels forklares med økt satsing på forskning i lærerutdanning, men også med den oppmerksomheten som den politiske satsingen på barnehagen som en

sentral språklæringsarena for innvandrerbarn har vekket. Ved å inkludere de yngste barna skiller norsk andrespråksforskning seg igjen fra den internasjonale SLA-forskningen, som har vært avgrenset til skoleelever og voksne (The Douglas Fir Group, 2016, s. 21).

Som vi har sett, er det et rikt utvalg temaer om norsk som andrespråk som er analysert i utvalget av avhandlinger. Når vi sammenlikner med andre forskningsoppsummeringer, ser vi en del likheter. For eksempel finner også Lei og Liu (2018) økt interesse for flerspråklighet i sin analyse av tidsskrifter i anvendt lingvistikk med særlig vekt på andrespråksforskning. Andre forhold med økt interesse i den perioden de utforsker (2002–2016), er sosiokulturell teori og språkpolitikk. Også dette gjenspeiles i det norske utvalget. Når det gjelder studier av innlærerspråk, finner Lei og Liu, at interessen har avtatt. Vi har karakterisert den som stabil. Korpusstudier har ført til en fornyet interesse i norsk sammenheng samtidig som vi også ser flere generative studier.

Tarone (2015) er opptatt av at forskningsinteressen i SLA er utvidet ikke bare med flerspråklige perspektiver, men også med blant annet pragmatiske og sosiolingvistiske perspektiver. Det samme ser vi som en del av veksten i språk- og kulturkontakt i det norske materialet, men slike perspektiver har også inspirert forskere i de andre områdene (jf. også Golden, Kulbrandstad & Tenfjord, 2007, s. 23). Macaro (2010) fant en økning i studier av ordforråd i tidsskriftsartikler i femårsperioden 2002–2005. I vårt utvalg er studier av ordforråd hovedtema i bare noen få avhandlinger, men inngår som deltema i langt flere.

Når det gjelder didaktikk, er det nærliggende å sammenlikne vår analyse med de to tidligere introduserte studiene av doktorgradsavhandlinger i beslektede felt. Rindal og Breviks (2019) oppsummering av didaktisk forskning i engelskfaget viser at interessen for læreren og undervisning ble vekket rundt årtusenskiftet, slik det også er i vårt utvalg. I engelskfaget har lærerstudenter vært studieobjekt, mens det ikke er eksempler på det i denne studien. For øvrig dekker avhandlingene i engelskdidaktikk mange av de samme temaene som vi finner: lesing, skriving, muntlig og vurdering. Digitalisering er imidlertid et tema i studier av engelskfaget som ikke finnes blant avhandlingene vi har studert. Rindal og Brevik etterlyser studier av engelskdidaktikk i det flerspråklige klasserommet, mens vi har sett at flerspråklighet er et tema som finnes på tvers av alle de tre temaområdene i vårt utvalg. Holmberg et al. (2019) som studerer avhandlinger innenfor førstespråksdidaktikk, finner at de nordiske avhandlingene samlet sett er konsentrert om arbeid med skrevne tekster, særlig litteratur. Det som kjennetegner gruppa norskdidaktiske avhandlinger, er vektlegging av skriving, mens den rommer få studier av litteraturlesing. Selv om man i denne nordiske studien har valgt ikke å inkludere avhandlinger om andrespråk, er det likevel to norske avhandlinger som finnes både i vårt og deres utvalg. De dreier seg om litteratur (Hvistendahl) og vurdering

(Monsen). Blant de andrespråksdidaktiske avhandlingene vi har studert, er det bare én om skriving, mens litteraturlesing, vurdering og muntlig er tema for flere. Samlet sett supplerer med andre ord de didaktiske avhandlingene i norsk som første- og andrespråk hverandre og burde i enda større grad sees i sammenheng.

Mens de didaktiske studiene i engelsk og førstespråksfag er studier av skolefag, favner andrespråksdidaktikken bredere, ikke bare på tvers av ulike skolefag, men også med hensyn til grupper innlærere – i og med at både barnehage og voksenopplæring er inkludert.

Et pluridisiplinært felt?

Når vi i utgangspunktet inkluderer både språkvitenskapelige, litteraturvitenskapelige og didaktiske avhandlinger i utvalget, hviler innrammingen av fagfeltet fra starten av på flere disipliner. Dette er en innramming som stemmer overens med hvordan språkfag som representerer skolefag, organiseres som studiefag per i dag. Vi kunne ha delt avhandlingene inn etter disse disiplinene, men har altså valgt å bruke inndelingen i de tre temaområdene (utviklingslinjene) fra Golden, Kulbrandstad og Tenfjord (2007) som analyseredskap for å beskrive trender i forskningen. Dette er fordi vårt viktigste avgrensingskriterium har vært tematisk. Temaene som utforskes, illustrerer at andrespråksforskning som regel representerer en praksisnær tilnærming der det er behov for kunnskap fra flere disipliner eller retninger for å utforske aktuelle problemstillinger.

Analysen viser at det ikke er vanntette skott mellom temaområdene. Avhandlinger er ofte komplekse og kan plasseres i flere områder eller bruker perspektiver fra flere av dem. Blant annet kan artikkelbaserte avhandlinger bestå av artikler som hver for seg hører hjemme i ulike temaer. Analysen viser også at det innenfor alle de tre områdene er eksempler på avhandlinger som etter vårt skjønn befinner seg i grenseland for innrammingen vi gjør av feltet. Språk- og kulturkontakt representerer den største utfordringen i så måte. Det er et temaområde som i utgangspunktet kan sies å ha en mer perifer stilling blant annet fordi det ikke er inkludert i den engelskspråklige forskningstradisjonen. For eksempel faller det utenfor Macaros (2010) tegning av den internasjonale andrespråksforskningens landskap. Vår analyse viser dessuten at det er få doktorander vi har plassert innenfor dette temaet, som selv plasserer prosjektet som del av norsk andrespråksforskning. Siden det dreier seg om den største gruppa, er dette selvsagt et paradoks, og det kunne tale for at grensene for hva som skal regnes som avhandlinger om norsk som andrespråk, bør justeres. Da vi brukte den smalere definisjonen til å avgrense utvalget, falt da også halvparten av disse utenfor. Flerspråklighetsstudier har imidlertid plass både i den vide og den smale definisjonen i vår analyse. Det stemmer overens med den nordiske tradisjonen for å inkludere et bredere utvalg perspektiver, men det passer også inn i den pågående flerspråklige eller transspråk-

lige vendingen i den internasjonale andrespråksforskningen. I en slik situasjon ville det være et skritt tilbake ikke å la andrespråksforskning i Norge romme perspektivene fra det som i 2007-studien ble omtalt som språk- og kulturkontakt. Vi er altså ikke i tvil om berettigelsen av et slikt område, men det går fram av analysen at vi mener flere av avhandlingene er i et grenseland – enten fordi forskerne ikke posisjonerer seg i fagfeltet, eller fordi de ikke viser til tidligere norsk eller nordisk andrespråksforskning innenfor sitt tematiske område, men går rett til for eksempel internasjonal andrespråks- eller flerspråklighetsforskning.

Hva kan så analysen fortelle om hvordan vi skal karakterisere norsk andrespråksforskning som et forskningsfelt? Ut fra analysen av hele utvalget av doktorgrads-avhandlinger er karakteristikken pluridisiplinært felt trolig den best dekkende. En slik karakteristikkk henger selvsagt sammen med vårt valg av en relativt åpen tematisk avgrensning, også når vi bruker den smalere definisjonen. Gjennomgangen har gitt eksempler på at mange gjør bruk av kunnskap fra mer enn ett område. En nærmere studie av avhandlingene enn vi har hatt rom for, vil kunne utforske om måten det trekkes veksler på ulike felt på, gjøres på en komplementær eller mer integrert måte.

Norske andrespråksforskere har tatt flere initiativ til å diskutere rammene for feltet. Vi ser det blant annet i temaene som er valgt for den egne kollokviedagen som det inviteres til i kjølvannet av NOA-konferansene. I 2004 ble for eksempel *The social turn in SLA* (Block, 2003) diskutert, i 2014 *The multilingual turn* (May, 2010), og i 2018 var «A transdisciplinary framework for SLA in a multilingual-world» (The Douglas Fir Group, 2016) den sentrale teksten. De nasjonale møteplassene i andrespråksforskningen, NOA-konferansene og NOA-tidsskriftet, representerer begge en tradisjon der det dessuten inviteres tematisk bredt. En styrke ved å bruke en relativt åpen tematisk avgrensning er at det markerer at andrespråksforskningen heller ikke i fortsettelsen bør være redd for grensekryssing. I et slikt lys kan vi merke oss at det var MultiLing, med Anne Golden i spissen, som arrangerte den åttende NOA-konferansen i 2018, og at de tre som er redaktører i *NOA* i 2019, har skrevet avhandlinger som vi i denne analysen har plassert innenfor hvert av de tre tematiske områdene: Gujord (2013) i innlærerspråk, Opsahl (2010) i språk- og kulturkontakt og Alstad (2013) i didaktikk.

Referanser

- Andenæs, E. & Golden, A. (1980). *Norsk som fremmedspråk – en sammenliknende analyse av trekk ved skriftlig norsk hos arabiske, pakistanske og tyrkiske elever i Oslo-skolen* (Hovedfagsoppgave). Universitetet i Oslo.
- Block, D. (2003). *The Social Turn in Second Language Acquisition*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

- Corder, S.P. (1967). The significance of learners' errors. I J.C. Richards (Red.), *Error Analysis* (s. 19–27). Essex: Longman.
- Doughty, C.J. & Long, M.H. (2003). The scope of inquiry and goals in SLA. I C.J. Doughty & M.H. Long (Red.), *The Handbook of SLA* (s. 3–16). Oxford: Blackwell.
- Ellis, N.C. & Wulff, S. (2015). Usage-based approaches to SLA. I B. Van Patten & J. Williams (Red.), *Theories in Second Language Acquisition* (s. 75–93). New York: Routledge.
- Falk, H. & Torp, A. (1903/1991). *Etymologisk ordbog*. Oslo: Bjørn Ringstrøms antikvariat.
- Gasper, D. (2010). Interdisciplinary and transdisciplinary. I P. Thomason & M. Walker (Red.), *The Routledge Doctoral Student's Companion* (s. 52–67). London: Routledge.
- Golden, A., Kulbrandstad, L.I. & Tenfjord, K. (2007). Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005. *Nordand. Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 2(1), 5–42.
- Hawkins, M.R. & Mori, J. (2018). Considering 'trans-' perspectives in language theories and practices. *Applied Linguistics*, 39(1), 1–8. <https://doi.org/10.1093/applin/amx056>
- Hellevik, A. (Red) (1978/2009). *Norsk ordbok. Band II*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Hofstetter, R. (2012). Educational sciences: Evolution of a pluridisciplinary discipline at the crossroads of other disciplines and professional fields (20th century). *British Journal of Educational Studies*, 60(4), 317–335. <https://doi.org/10.1080/00071005.2012.729666>
- Hofstetter, R., Fontaine, A., Huitric, S. & Picard, E. (2014). Mapping the discipline history of education. *Paedagogica Historica*, 50(6), 871–880. <https://doi.org/10.1080/00309230.2014.948017>
- Holmberg, P., Krogh, E., Nordenstam, A., Penne, S., Skarstein, D., Karlskov Skyggebjerg, A., Tainio, L. & Heilä-Ylikallio, R. (2019). On the emergence of the L1 research field. A comparative study of PhD abstracts in the Nordic Countries 2000–2017. *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 19, 1–27. <https://doi.org/10.17239/L1ESLL-2019.19.01.05>
- Holmen, A., Kulbrandstad, L.I. & Lindberg, I. (2006). Veien fram mot NORDAND. *Nordand. Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 1(1), 3–8.
- Kulbrandstad, L.I. (2012). Norsk andrespråksforskning. En status i lys av NOA-konferansene 2004–2012. *NOA. Norsk som andrespråk*, 28(2), 49–72. <http://ojs.novus.no/index.php/NOA/index>.
- Kulbrandstad, L.I. (2015). Fra arbeidsskrift til tidsskrift. En analyse av de første tretti årene av NOA. Norsk som andrespråk. *NOA. Norsk som andrespråk*, 30(1–2), 10–39. <http://ojs.novus.no/index.php/NOA/index>.

- Kulbrandstad, L.I. & Ljung-Egeland, B. (2019). Kraftfull kunnskap – en studie av temaet språk og migrasjon i svenske og norske lærebøker på mellomtrinnet. I B. Ljung-Egeland, T. Roberts, E. Sandlund & P. Sundqvist (Red.), *Klassrumsforskning och språk(ande)*. ASLA:s skriftserie 27. Karlstad: Karlstad University Press. DiVA, id: diva2:1319360.
- Kvernbekk, T. & Jarning, H. (2019). Mapping: Coming to grip with educational landscapes. *European Educational Research Journal*, 1–17. <https://doi.org/10.1177/1474904119840181>
- Lei, L. & Liu, D. (2018). Research trends in applied linguistics from 2005 to 2016. A bibliometric analysis and its implications. *Applied Linguistics*, 1–23. <https://doi.org/1093/applin/amy003>
- M87. *Mønsterplan for grunnskolen*. Oslo: Aschehough.
- Macaro, E. (2010). *The Continuum Companion to Second Language Acquisition*. London: Continuum.
- Madssen, K.-A. (1999). *Morsmålsfagets normtekster. Et skolefag blir til – norskfaget mellom tradisjon og politikk* (Avhandling for graden dr. polit), Trondheim: NTNU.
- May, S. (Red.). (2010). *The Multilingual Turn. Implications for SLA. TESOL and Bilingual Education*. New York: Routledge.
- Opsahl, T. (2011). Svar fra doktoranden. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 29, 337–347.
- Rindal, U. & Brevik, L. (2019). State of the art: English didactics in Norway. I. U. Rindal & L. Brevik (Red.), *English Didactics in Norway. 30 Years of Doctoral Research*. Oslo: Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/978-82-15-03074-6-2019-21>
- Selinker, L. (1972). Interlanguage. I J.C. Richards (Red.), *Error Analysis* (s. 31–54). Essex: Longman.
- Tarone, E. (2015). Second language acquisition in applied linguistics: 1925–2015 and beyond. *Applied Linguistics*, 36(4), 444–453. <https://doi.org/10.1093/applin/amv035>
- Tenfjord, K., Hagen, J. E. & Johansen, H. (2009). Norsk andrespråkskorpus (ASK) – design og metodiske forutsetninger. *NOA. Norsk som andrespråk*, 25(1), 52–81. <http://ojs.novus.no/index.php/NOA/index>.
- The Douglas Fir Group (2016). A transdisciplinary framework for SLA in a multilingual world. *The Modern Language Journal*, 100, 19–47. <https://doi.org/10.1111/modl.12301>
- UHR [Universitets- og høskolerådet] (2018). *Veiledende retningslinjer for vitenskapelig ph.d.* Hentet fra www.uhr.no, lest 4.10.2019.
- Quist, P. & Svendsen, B.A. (2015). MultiNord 2007-2015. Et nettverk for forskning om språk i heterogene byrom – empiriske og teoretiske hovedlinjer. *NOA. Norsk som andrespråk*, 30(1–2), 151–194. <http://ojs.novus.no/index.php/NOA/index>

Vedlegg

Avhandlinger inkludert i studien. Kronologisk listet etter institusjon

Universitetet i Oslo, Det humanistiske fakultet

- Ingeborg Kongslien (1988). *Draumen om fridom og jord*.
- Anne Hvenekilde (1992). «Hvad gjør vi så med arven?» *En studie av abc-er og lesebøker utgitt til norsk som morsmålsundervisning i Amerika*.
- Lise Iversen Kulbrandstad (1996). *Lesing på et andrespråk. En studie av fire innvandrerungdommers lesing av læreboktekster på norsk*.
- Hanne Skaaden (1999). *In short supply of language. Signs of first language attrition in speech of adult migrants*.
- Rita Elisabeth Hvistendahl (2000): «Så langt 'vår' diktning tenner sinn i brann». *En studie av fire elevers arbeid med norsk litteratur fra perioden 1860–1900*.
- Emel Türker (2000). *Turkish-Norwegian codeswitching: evidence from intermediate and second generation Turkish immigrants in Norway*.
- Ingvild Nistov (2001). *Referential choice in L2 narratives. A study of Turkish adolescent immigrants learning Norwegian*.
- Finn Aarsæther (2004). *To språk i en tekst. Kodeveksling i samtaler mellom pakistanske-norske tiåringer*.
- Bente Ailin Svendsen (2004). *Så lenge vi forstår hverandre. Språkvalg, flerspråklige ferdigheter og språklig sosialisering hos norsk-filippinske barn i Oslo*.
- Anne Golden (2005). *Å gripe poenget. Forståelse av metaforiske uttrykk fra lærebøker i samfunnskunnskap hos minoritets elever i ungdomsskolen*.
- Anne Birgitta Nilsen (2005). *Flerspråklig kommunikasjon i rettssalen. En kasusstudie av en flerspråklig rettsforhandling*.
- Pia Lane (2006). *A Tale of Two towns: A Comparative Study of Language and Culture Contact*.
- Toril Opsahl (2010). «Egentlig alle kan bidra!» – *en samling sosiolingvistiske studier av strukturelle trekk ved norsk i multietniske ungdomsmiljøer i Oslo*.
- Anne Skaret (2012). *Litterære kultur møter. En studie av bildebøker og barns resepsjon*.
- Gunhild Tomter Alstad (2013). *Barnehagen som språklæringsarena. En kasusstudie av tre barnehagelæreres andrespråksdidaktiske praksiser*.
- Elisabeth Ellingsen (2013). *Et dukkehjem i en flerkulturell kontekst. En analyse av voksne andrespråksleseres fortolkninger i et interaktivt perspektiv*.
- Monica I. Norvik Knoph (2015). *Language assessment and therapy for verb production impairments in multilingual aphasia*.

- Annika Bøstein Myhr (2015). *Memories out of Place and Season. England, Germany, Russia, Estonia, and Norway in Migration Literature since 1989.*
- Ingri Dommersnes Jølbo (2016). *Identitet, stemme og aktørskap i andrespråkskriving. En undersøkelse av skriving som meningsskapning blant elever med somalisk bakgrunn i norskfaget i grunnskoleopplæringen for minoritetsspråklig ungdom.*
- Maimu Berezkina (2017). *Multilingual state websites in Estonia and Norway: A study of language policy in new media.*
- Pernille Hansen (2017). *In the beginning was the word: A study of monolingual and bilingual children's lexicons.*
- Kamilla Kraft (2018). *Constructing migrant workers: Multilingualism and communication in the transnational construction site.*
- Verónica Pájaro (2018). *Who gets to pass? Performances of professional selves and language competences in job interviews in multilingual Norway.*
- Maria A. Obojska (2019). *Stance in online and offline metalinguistic talk among Polish adolescents in Norway.*

Universitetet i Oslo, Utdanningsvitenskapelig fakultet

- Sylvi Penne (2006). *Profesjonsfaget norsk i en endringstid.*
- Veslemøy Rydland (2007). *Expressing own voice in peer interaction. A longitudinal study of second-language learners in preschool and first grade.*
- Dewilde, Joke (2013). *Ambulating teachers. A case study of bilingual teachers and teacher collaboration.*
- Monsen, Marte (2014). *Store forventninger? Læreroppfatninger om eksterne leseprøver.*
- Jannicke Karlsen (2014). *Språk og lesing hos minoritetsspråklige barn i barnehage og skole. Faktorer som støtter språk og lesing på andrespråket hos barn med urdu/panjabi som morsmål: en longitudinell oppfølging fra barnehage til andre klasse.*
- Helene Fulland (2016). *Language minority children's perspectives on being bilingual – On 'bilanguagers' and their sensitivity towards complexity.*
- Jarmila Bubikova-Moan (2017). *Discursive portraits of language, literacy and learning: emerging bilinguals in Norway.*
- Randi Myklebust (2018). *Muntlighet i det flerspråklige klasserommet. En studie av elevers samtaler på norsk i fem gruppearbeid på sjuende klassetrinn.*

Universitetet i Oslo, Psykologisk institutt

- Lutine de Wal Pastoor (2008). *Learning discourse: Classroom Learning in and through discourse. A case study of a Norwegian multiethnic classroom.*

Universitetet i Bergen

- Björg Svanes (1991). *Tilegnelse av norsk hos utenlandske studenter ved Universitetet i Bergen.*
- Kari Tenfjord (1997). *Å ha en fortid på vietnamesisk. En kasusstudie av fire vietnamesiske språkinnlæreres utvikling av grammatisk fortidsreferanse og perfektum.*
- Marit Helene Kløve (1997). *Second Language Syllabification. Elements of prosodic theory based on the acquisition of Norwegian by Cantonese speakers.*
- Cecilie Carlsen (2003). *Guarding the Guardians. Rating scale and rater training effects on reliability and validity of scores of an oral test of Norwegian as a second language.*
- Ann-Kristin Helland Gujord (2013). *Grammatical encoding of past time in L2 Norwegian. The role of L1 influence and verb semantics.*
- Dag Skarstein (2013). *Meningsdannelse og diversitet. En didaktisk undersøkelse av elevers lesninger av norskfagets litterære tekster.*
- Gunhild Tveit Randen (2014). *Tilstrekkelige ferdigheter i norsk? Kartlegging av minoritetsspråklige skolebegynneres språkferdigheter.*
- Marte Nordanger (2017). *The encoding of definiteness in L2 Norwegian. A study of L1 effects and universals in narratives written by L1 Russian and L1 English learners.*
- Silje Ragnhildstveit (2017). *Genus og transfer når norsk er andrespråk. Tre korpusbaserte studier.*

Avhandlinger tilknyttet NFR-prosjektet ASKeladden ved Universitetet i Bergen levert ved Adam Mickiewicz University, Poznan, Polen

- Oliwia, Szymańska (2010). *Konseptualisering av rommet hos polske norskinnlærere – utfordringer og diagnoser. En korpusbasert studie med i og på i fokus.*
- Marta Janik (2016). *Adjektivbøying i norsk. Kongruenstilegnelse hos polskspråklige norskinnlærere.*

NTNU

- Tale Guldal (1997). *Three children, two languages: The role of code selection in organizing conversation.*
- Fufen Jin (2007). *Second Language Acquisition and Processing of Norwegian DP Internal Agreement.*
- Snefrid Holm (2008). *Intonational and Durational Contributions to the Perception of Foreign-accented Norwegian. An Experimental Phonetic Investigation.*
- Ove Bergersen (2012). *Språklæring som medborgerlig kunst. Framstillinger av språklæring i en polsk-norsk kontekst.*
- Guro Busterud (2014). *Anaforiske bindingskonstruksjoner i norsk som andrespråk.*

- Irmelin Kjelaas (2016). *Barns deltakelse i institusjonelle samtaler. En studie av samtaler mellom enslige asylbarn og miljøarbeidere på omsorgssenter.*
- Anne Karine Kleveland (2017). *Den hemmelege jubelen i denne forma: Spansk-språklig kultur og flerspråklighet i Kjartan Fløgstads forfatterskap.*
- Brita Ramsevik Riksem (2018). *Language mixing in American Norwegian noun phrases. An exoskeletal analysis of synchronic and diachronic patterns.*

Universitetet i Tromsø

- Hilde Sollid (2003). *Dialektsyntaks i Nordreisa: Språkdannelse og stabilisering i møtet mellom kvensk og norsk.*
- Høier, Jorun (2007). *Lese for å lære, Tospråklige utfordringer i utviklingen av lesekompetanse i et minoritetsperspektiv.*
- Dannemark, Nils I.S (2010). *Variasjon og mønster. Drag ved det norske talemalet til ein del barn i Guovdageaidnu.*
- Hiss, Florian (2013). *Encountering Complexity. Hybrid Discourse and Individual Management of Multilingualism and Social Meaning.*
- Carola B. Kleeman (2015). *Lek på to språk. En studie av kodeveksling og språk-alternering i tospråklig rollelek på nordsamisk og norsk i en samisk barnehage.*
- Anna Wolleb (2015). *Syntactic representations in the bilingual mind: the role of executive function and pragmatics in cross-language priming.*
- Anja Pesch (2018). *Å skape rom for flerspråklighet. En studie av diskursive vilkår for barnehagens språklige praksis med flerspråklige barn.*

Universitetet i Agder

- Torild Marie Olsen (2018). *Språkstimulering gjennom samtale. En studie av språklig samhandling, ordforråd og teksttyper i samtaler mellom ansatte og flerspråklige barn.*

Ved følgende institusjoner er det ikke funnet relevante avhandlinger innenfor tidsperioden: Universitetet i Stavanger, Nord universitet, OsloMet, Universitetet i Sørøst-Norge og Høgskolen i Innlandet.